

Історико-літературна композиція

«Трагедія Бабиного Яру»

Мета: донести до учнів основний зміст подій, що відбувалися в Бабиному Яру в 1941-1943рр. та у 1961р., викликавши в них глибоке співчуття до жертв трагедії, обурення, відразу до насильства і шовінізму усвідомлення цінності людського життя.

Обладнання: учнівські плакати, книги, магнітофон, музичні записи: «Місячна соната» Бетховена, «О Fortyna» К. Орф, «Смерть Озе» П. Гюнт, «Прелюдія №20» Ф. Шопен, «Романс» Сивідов, «Ave Maria» Каччині.

Пісня «В лесу прифронтовом» муз. Блантера сл. Иссаковського.

Епіграф: «Ніхто не забутий! Ніщо не забуте!

Нестимемо спогади ми крізь віки.

Ніхто не забутий! Ніщо не забуте!

Ні кров, ні страждання, ні спомин гіркий.

ВІЙНА...»

Учитель. Шановні друзі! Ми зібралися сьогодні тут, щоб віддати данину пам'яті тим, хто мученицькою смертю загинув в Бабиному Яру під Києвом. Вперші ж дні розстрілів тут одразу загинуло 70 тис. осіб. Загальна кількість жертв за час окупації сягнула 200 тис. Сьогодні ми будемо говорити про війну і про смерть у всій неприкритій жахливості. Про це написав Анатолій Кузнецов у своєму документальному романі «Бабин Яр». Під час окупації письменник був 12-річним хлопчиком, жив у Києві на Куренівці і бачив все на власні очі. У книзі А. Кузнецова тільки правда - все так, як це було.

Учень.

Июнь.. .Тогда еще не знали мы,

Со школьных вечеров шагая,

Что завтра будет первый день войны,

А кончится лишь в 45-м, в мае.

Звучить перша частина «Місячної сонати» Л. Бетховена. На фоні музики далі
Ведучий. Бабин Яр - величезний, можна сказати навіть величний, глибокий і широкий, як гірська ущелина. На одному краю гукнеш - на іншому навряд чи почують. По дну його протікав чистий, дзвінкий струмок.

Розповідь А. Кузнецова. «Ми знали цей струмок як свої п'ять пальців, ми в дитинстві замружували його маленькими греблями і купалися. В ручаї був гарний зернистий пісок, але зараз він чомусь був усипаний білими камінцями. Я нахилився і підняв один, щоб роздивитися. Це був невеликий уламок кістки, з одного боку обпалений. Струмок вимивав кістки звідкілясь і ніс їх далі. І так ми довго йшли по цих кісточках, доки не дійшли до самого краю Яру, звідки витікав струмок. Яр тут ставав вузьким, а пісок - сірим. І раптом ми зрозуміли, що йдемо по людському попелу...

Тут же, поряд, упав шар піску, розмитий дощами, і з-під нього виглядав вугільний пласт завтовшки чверть метра. На схилі паслися кози, а троє хлопчиків-пастушків років восьми ретельно довбали молотками вугілля.

Ми підійшли . Вугілля було зернисте бурого відтінку.

- Що ви тут робите?

-А ось ,золото видобуваємо!

Один із хлопчиків витяг з кишені пригорщ брудного й блискучого,і підкинув на долоні. То були напіврозплавлені золоті обручки,сережки,зуби. Хлопці видобували золото...

Ми походили ще трохи,знайшли багато цілих кісток,ще сирий череп І знову шматки чорної золи-це була зола від багатьох людей ,в ній всі перемішалися-і євреї,і українці,і росіяни...І я почав згадувати все спочатку.»
Звучить вступ музики К. Орфа «О Fortyna» і далі на фоні цієї мелодії продовжується розповідь А.Кузнєцова.

Ведуча 2. Німецькі війська вступили до Києва 19 вересня 1941 р.І одразу ж почали грабувати магазини,вдиратися в будинки,бити людей гумовими дубинками просто так...Життя стало нестерпним.

А через декілька днів на стінах міських будинків з'явилося оголошення: «Жиди м.Києва і околиць! У понеділок 29 вересня о 7 годині ранку вам належить з'явитися з речами,грошима,документами,цінностями і теплим одягом на Дорогожицьку вулицю. За неявку-смертна кара. За приховування жидів- смертна кара.»

На світанку 29 вересня київські євреї з різних кінців міста повільно посувалися по вулицях у бік Лук'янівки. Багато хто відчував,що це смерть,але вірити у це не хотілося. Люди пекли хліб на дорогу,наймали підводи,щоб везти речі. Підтримуючи один одного йшли старі,матері несли на руках малят. Йшли люди з мішками ,пакунками,валізами,ящиками. Діти пленталися за батьками. Молодь нічого не брала з собою. Паралізованих і хворих несли на ношах,ковдрах.

Натовпи людей безперервним потоком рухався по вулицях,а на тротуарах стояли німецькі патрулі. І це тривало 3 дні і 3 ночі. Люди йшли,зупинялися і без слів обнімалися,прощалися,молилися. Місто причаїлося.

З наближенням до Бабиного Яру шум наростав, змiшуючись зi стогонами i риданнями. Бiльш нiж два роки Бабин Яр став забороненою зоною з дротом пiд високою напругою з концентрацiйним табором. До Яру йшли тисячi людей, але нiхто звiдти не повертався. Тiльки чути було кулеметнi черги. Пiд кiнець над Бабиным Яром пiднявся важкий, сморiдний дим. Вiн йшов звiдтiля три тижнi.

Далi-на фонi музики П.Гюнт «Смерть Озе».

Ведуча 3. Здавалося б, нiхто не повернувся з цiєї долини смертi. Та все ж однiй жiнцi вдалося зробити неможливе. Це була Дiана Миронiвна Пронiчева, її розповiдь записiв Анатолiй Кузнєцов.

«Бiля Яру просто неба була розгорнута цiла канцелярiя, стояли письмовi столи. З натовпу щоразу вiдбирали по 30-40 чоловiк, забирали документи, цiннi речi. Напiвроздягнутих людей проганяли крiзь подвiйну шеренгу нiмецьких солдат, якi жорстоко били усiх без розбору гумовими дубинками.

У Дiни затьмарилося в головi. Але вона випростувалася, високо пiдняла голову i йшла не згинаючись. Здається її покалiчили, але вона продовжувала йти i лише повторювала про себе: «Тiльки не падати. Тiльки не падати.» Тим, хто пройшов крiзь шеренгу, наказували роздягатися до гола. Вже з голих здирали золотi обручки, ланцюжки.

Почало вже сутенiти, i тому групу, в якiй була Дiана, не стали роздягати. Так i повели на край обриву одягненими. Дiана глянула вниз i в неї запаморочило в головi-так високо її здалося. А в низу було море кривавих тiл. На протилежному боцi вона встигла роздивитися ручнi кулемети i нiмецьких солдат.

Коли люди вишикувалися ланцюжком, один iз нiмцiв узявся за кулемет i почав стрiляти. Дiана не стiльки побачила, скiльки вiдчула, як з обриву падали люди i як лiнiя вогню наближається до неї. Вона сказала: «Зараз!»-i, не чекаючи, кинулася вниз, стиснувши кулаки...

їй здавалося, що вона летiла вниз цiлу вiчнiсть. У момент падiння вона не вiдчула нi удару, нi болю. Спочатку її обдало теплою кров'ю. Було таке вiдчуття, що вона упала у ванну з кров'ю. Вона лежала розкинувши руки, закривши очi.

А.Кузнєцов. Дiна чула якiсь звуки, стогони, плач навкрузи себе: було багато недобитих людей. Вся ця маса тiл ледь помiтно ворушилася вiд руху завалених живих.

Солдати пiдiйшли до краю обриву, почали свiтити лiхтарями униз i пристрiлювати тих, хто їм видавався живим. Потiм вони спустилися вниз, i Дiна почувала, що солдати ходять поряд по трупах, час вiд часу стрiляючи в тих, хто ще ворушиться.

Один есесiвець наткнувся на Дiну, вона видалася йому пiдозрiлою. Вiн посвiтив лiхтариком, пiдняв i почав бити. Але вона висiла мов лантух, i не подавала нiяких ознак життя. Тодi вiн наступив їй чоботом на груди, але не вистрiлив i пiшов далi по трупах.

Ведучий 1. Потiм брязкiт лопати, почувалися глухi удари пiску об тiла, все ближче, i нарештi груди пiску посипалися на Дiну.

її завалювало, але вона не ворушилася, доки пiсок не засипав їй рота. Вона лежала обличчям догори, вдихнула в себе пiсок, закашлялася i, майже вже нiчого не розумiючи, почала борсатися вiд дикого жаху. Вона тепер волiла краще бути розстрiляною, нiж живцем закопаною. Вона стала щосили згрiбати з себе пiсок, затамовуючи кашель, i нарештi вибралася з-пiд землi.

Вони там,нагорі,ці німецькі солдати й українські поліцаї(були ще й такі),видно втомилися після такого важкого дня і тільки злегка присипали жертви,кинули лопати і пішли. Очі Діни були повні піску. Пекельна темрява навкруги і важкий м'ясний дух маси свіжих трупів...

Діана визначила найбільшу піщану стіну,довго й обережно підбиралася до неї. Потім підвелася і почала робити в стіні ямки. Так,притискуючись до стіни,вона робила ямки,піднімаючись крок за кроком,кожної секунди ризикуючи зірватися знову вниз.

Нарешті вона майже дісталася нагору,намацала куц і,відчайдушно ухопившись за нього,вибралася на поверхню. Потім вона ще довго повзла,раптом побачила німців,які сортували речі розстріляних людей. Нарешті Діна опинилася на дорозі,побачила забори,хати,відчула,що ніби врятувалася.

...Діна Пронічева потім ще багато разів була на крок від загибелі,переховувалася у руїнах Києва,по селах,її дітей врятували люди,вона довго розшукувала їх і знайшла вже наприкінці війни. Після війни вона повернулася в Київський ляльковий театр,де працювала актрисою.

Учення.

Не звільняється пам'ять,
Відлунне знову роками.
Я зітхну. Запалю обгорілу свічу.
Піднялись,озиваються в десятиліттях
З далини,аж немов з кам'яної гори.
Надійшли.Придивляюсь:
«Вкраїна. ХХстоліття».
І не рік,а криваве клеймо «1941-43».

Інсценізація пісні «В лесу прифронтовом» під акомпанемент баяну

Далі-розповідь на фоні музики Шопена «Прелюдія №20».

Ведуча. У1945р.скінчилася жахлива війна. У травні 45-го святкували Перемогу не лише люди,а й природа. Буяли білим цвітом сади,яскраво зеленіла трава. Та не скінчилася,нажаль, хроніка смерті у Бабиному Яру.

У повоєнні роки перший секретар КПУ Хрущов вважав,що

люди,розстріляні в Бабиному Яру,на пам'ятник не заслуговують. Почався період державного антисемітизму.

Антисемітизм-це вороже ставлення до людей єврейської національності тільки через те,що вони євреї,а не через те,що вони вчинили щось погане. Лунали обережні голоси,що Бабин Яр-це не тільки єврейська могила,що там і українців,і росіян,і людей інших національностей,може,втричі більше,ніж євреїв. Дивний аргумент!Значить,якщо росіян і українців більше загинуло в Бабиному Яру,то значить,треба ставити пам'ятник?Яке дикунство вести такі підрахунки!У Бабиному Яру лежать ЛЮДИ!

Тоді українське керівництво на чолі з Підгорним вирішило знищити Бабин Яр,але не засипати(це дуже складно технічно),а залити.

Ведучий 4. Бабин Яр перетнули греблею і почали качати в нього по трубах брудну воду з цегельного заводу. Анатолій Кузнецов ходив туди і збентежено дивився на озеро бруду,яке вбирало в себе людський попіл,людські кістки. Це тривало кілька років. Греблю підсипали,вона потроху зростала і до 1961р. досягла висоти шестиповерхового будинку.

А у понеділок 13 березня 1961р.гребля не витримала і впала. О 8-й год. 45 хв. ранку почувся страшенний рев,з Бабиного Яру викотився вал рідкої грязюки 10 метрів заввишки. Свідки,що спостерігали все це здаля,стверджують,що вал вилетів із Яру як кур'єрський потяг. Від нього неможливо було врятуватись,крики сотень людей потонули в ньому.

Натовп людей миттєво був накритий валом. Будинки зносило,ніби картонні,трамваї віднесло метрів за 200,де вони були поховані разом із людьми,що були всередині . Похований був трамвайний парк, лікарня, стадіон, інструментальний завод, весь житловий масив.

Міліція зразу ж оточила район лиха,місце катастрофи дуже оперативно було оточене високим парканом. Були навіть змінені траси авіаліній,щоб літаки не пролітали над Бабиним Яром і не змогли його сфотографувати.

Протягом двох років на місці катастрофи велися розкопки,але кількість загиблих так і не була визначена.

У 1962р.почалася третя ,найбільш серйозна спроба знищити Бабин Яр. Сюди було кинуто величезну кількість екскаваторів,бульдозерів,самоскидів. Грунт був засипаний назад у Яр і добре розрівняний. Через Бабин Яр проклали шосе.

На місці концентраційного табору побудували новий житловий район, можна сказати на кістках:коли рили котлован,постійно натикалися на людські рештки. Перший ряд будівель виходить балконами на місця масових розстрілів євреїв у 1941р.

На місці старого трамвайного парку побудували новий.

На місці загиблого житлового масиву побудували дев'ятиповерхові будинки,білі й модерні,як океанські лайнери. Залишки греблі засадили тополями.

Звучить вступ до «Романсу» Сивідова і, далі на фоні цієї музики учениця читає вірш Є.Євтушенка «Над Бабьим Яром памятників нет...»

Учениця. _____ Над Бабьим Яром памятників нет.
Над Бабьим Яром шелест диких трав.
Деревья смотрят грозно по-судейски.
Все молча здесь кричит,и,шапку сняв,
Я чувствую,как медленно седею.
И сам я-как сплошной беззвучный крик,

Над тысячами тысяч погребенных.
Я-каждый здесь расстрелянный старик.
Я-каждый здесь расстрелянный ребенок.
Ничто во мне про это не забудет!

Е.Евтушенко.

Вчитель. Оголошую хвилину мовчання на честь загиблих у Бабиному Яру.
Звучить музика Каччині «AVE Maria» і учасниця читає вірш К. Симонова «Пом-
ийте».

Учениця. Помните!
Через века, через года- Помните!
О тех, кто уже не придет никогда-
Помните!
Не плачте!
В горле сдержите стоны.
Памяти павших будьте достойны!
Вечно достойны!
Мечту пронесите через года
И жизнью наполните...
Но тех, кто уже не придет никогда-
Заклинаю,-ПОМНИТЕ!

Під звучання цієї ж музики на сцену виходять свічками всі учасники із запаленими свічками

А учениця продовжує

Пусть не все герой, те, кто погиб-
Павшим - вечная слава!
Вспомним всех поименно,
Горем вспомним своим...
Это нужно не мертвым!
Это надо живим !

